

סברא טובה אינה סימן לגדלות!

מסביר הגאון **רבי אברהם ארלנגר** שליט"א שודאי 'גברא רבה' צריך שיהא בו את שניהם - גם הבנה וגם ידיעות.

וקרנא התחיל לבדוק אותו בידיעות, ומסתמא תכנן להמשיך לבדוק אותו אח"כ גם בסברות.

הסיבה שהתחיל דווקא בבדיקת הידיעות, כי רק הם מהווים סימן אמיתי לגדלות!

אמנם מי שטעה בסברא זה סימן שאינו 'גברא רבה', אבל מי שהצליח לומר איזה סברא טובה אין בזה ראיה שהוא אכן 'גברא רבה'.

כי דווקא ידיעת התורה, ובקיאות מקיפה בכל חלקיה, שבאה מתוך השקעה, היא היא המודד לגדלות של 'גברא רבה'!!!

שמואל וקרנא הוו יתבי אגודא דנהר מלכא, חזינהו למיא דקא דלו ועכירי, א"ל שמואל לקרנא - גברא רבה קאתי ממערבא, וחייש במעיה, וקא דלו מיא לאקבולי אפיה קמיה, זיל תהי ליה אקנקניה. [ק"ח.]

הנה כל השאלות שקרנא בדק את רב היו שאלות של בקיאות וידיעת התורה, מנין יודעים מהתורה דברים מסויימים.

ולכאורה צריך להבין הרי מבואר בגמרא בגיטין [ו:] שההגדרה של 'גברא רבה' תלוי בסברא - שאם חסר לו ידיעה, אין בכך חיסרון, שמא לא שמע את השמועה הזו.

אבל מי שטועה אפילו פעם אחת בסברא - זה מראה שאינו 'גברא רבה', וא"כ מדוע לא בדק אותו דברים שתלויים בסברא?

ההתבטלות לאמת משפיעה יותר מכל שיכנוע

הגאון **רבי חיים זיציק** זצוק"ל אמר שרואים מכאן שלא צריך לחפש תשובות הגיוניות, והסברים מנומקים בשפה עדכנית ומרשימה - להשיב לטועים שלא זכו לאור האמונה.

שהרי הם עצמם נכשלים תמיד בדברים שגם לדעתם אינם ראויים...

ולכן גם לטענה כזו או אחרת, שתתקבל על דעתם, אין לה יכולת השפעה עליהם, לשנות את התנהגותם.

הכח היחיד שאיתו אדם מסוגל להתגבר על תאוותיו ורצונותיו האישיים הוא ההשתעבדות המוחלטת לבורא העולם! וביטול הרצונות האישיים!

ברגע שראה את האמת והאמונה שאנו צועדים לאורם, הקסם של ההתנהגות הזו, היא זו שגרמה

לו להודות ולשבח את האמת - קאלוס!

וזה שאילה שאל ביתוסי אחד את ר' יהושע הגרסי - מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה טמאה? דכתיב 'למען תהיה תורת ה' בפיך מדבר המותר בפיך'.

אלא מעתה על גבי עור נבלות וטרפות אל יכתבו? א"ל אמשול לך משל למה"ד - לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות, אחד הרגו מלך, ואחד הרגו איספקליטור, איזה מהן משובח? הוי אומר זה שהרגו מלך!

אלא מעתה יאכלו? אמר ליה התורה אמרה 'לא תאכלו כל נבלה', ואת אמרת יאכלו? א"ל קאלוס! [ק"ח.]

הנה רואים שדווקא את התשובה השניה ש'התורה אמרה' היא זאת שהרשע ההוא קילס ושיבח.

לא לחשוש מ'מה יאמרו'!

א"ר אלעזר כיון דחזא "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה" אמר שרי לאידבוקי בה. [קי"ג:]

אדם שאל את הגאון **רבי יחזקאל אברהמסקי** זצוק"ל שאלה הלכתית והוא הורה לו איך לנהוג.

הלה הוסיף ושאל - ומה יאמרו וירננו האנשים שאינם יודעים את עומק הדין?

ענה לו הגר"י הנה כשבועז לקח את רות עם ההיתר של 'מואבי ולא מואבית' באותו הלילה מת! ומה אמרו הבריות שלא ידעו את ההלכה? ודאי בועז מת כעונש על שלקח מואבית!

ובאמת הרי הוא עשה את המעשה הנכון ברגע הנכון, וזכה ברגע האחרון לחייו לשלשלת מפוארת של דוד המלך, כל מלכות בית דוד, ומלך המשיח!

כל זה רק בזכות, שעשה את המוטל עליו עפ"י ההלכה ולא חשש ממה יאמרו הבריות!

לו להודות ולשבח את האמת - קאלוס!

הראשונים היו בריאה שונה

כמו ההבדל בין מלאכים לבני אדם, ובני אדם לחמורים, שזה סוג שונה של בריאה!

ולכן אם אנו לא מבינים את דבריהם לא שייך לומר ש'דבריהם מוקשים' ח"ו, שברי אין לנו איזו שייכות לגעת בשולי גלימתם, אלא כל החיסרון הוא רק בנו ובקוצר הבנתנו.

אמר ר' זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים. [ק"ב:]

הגאון **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצוק"ל הסביר שההבדל אינו ב'דרגות' - שאנו בדרגה נמוכה מהם, אלא יש הבדל במהות -

גם ההקפדה בדיני לקט היתה סימן לצניעותה של רות!

אך כדי לדעת איך בדיוק השיבולים נפלו, ובכמה פעמים, חייבים לעמוד קרוב לקוצרים בטווח הראיה.

הנה רות מגודל צניעותה, נהגה בזירות ושמרה על מרחק גדול מהקוצרים, עד שלא יכלה לראות את נפילת השיבולים, ולכן התנזרה מליטול כל שלישית שיבולים שראתה.

וממילא גם ההקפדה בדיני לקט היתה סימן לצניעותה!

ולכן בועז אמר לה - "עיניך בשדה אשר יקצרון, והלכת אחריהן, הלוא צויתי את הנערים לבלתי נגעך".

שהיות והוא הזהיר את הקוצרים "לבלתי נגעך" - א"כ את יכולה ללכת יותר קרוב אליהם, עד ש"עיניך בשדה אשר יקצרון" - שתוכלי לדעת האידך נפלו השיבולים, ותזכי גם אם נפלו בשני פעמים נפרדות.

"ויאמר בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת?" וכי דרכו של בועז לשאול בנערה? אמר ר' אלעזר דבר חכמה ראה בה - שני שבלין לקטה, שלשה שבלין אינה לקטה.

במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה, עומדות מעומד, נופלות מיושב. [ק"ג:]

צריך להבין מה החכמה הגדולה בכך שהיא הקפידה על ההלכה שמותר לקחת רק שני שיבולים ולא שלושה? וכי היא היחידה מכל עניי ישראל שנהגה על הלכה זו?

אומר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א חשבון נפלא - הרי יש אפשרות שמותר לקחת שלושה שיבולים - וזה במקרה שהם נפלו בשני פעמים נפרדות.

להזנות כדי לרפאות

הנידון הוא בחולי שאין בו סכנה - האם מותר להערים עליו לטובתו, או לא?

ולכאורה היה אפשר לומר שבה נחלקו רב ושמאל.

מהנהגתו של שמאל נראה שהתיר זאת, וכך נהג למעשה - שהערים על רב, וגרם לו צער ואי נעימות גדולה, כדי לרפאות אותו.

לעומת זאת רב שהקפיד, וקילל את מי שציער אותו, נראה שאסר, וממילא וכיוון שקיי"ל דהלכתא כרב באיסורי - א"כ יהיה אסור לעשות זאת.

ואולי ניתן לדחות - שלהלכה רב מתיר להזנות כדי לרפאות - אלא שבמקרה הזה הוא לא ידע שמתכוונים לטובתו.

וההיתר שלו לחשוד אותם שהם מתכוונים לרעתו, הוא כיוון שראה שבאו לבחון אותו, והיה נראה לו שמחפשים להצר את צעדיו.

א"ל שמואל לקרנא גברא רבה קאתי ממערבא וחייש במעיה וכו'.

לסוף עייליה שמואל לביתה, אוכליה נהמא דשערי, וכסא דהרסנא, ואשקיה שיכרא, ולא אחוי ליה בית הכסא, כי היכי דלישתלשל.

לייט רב ואמר: מאן דמצערן לא לוקמוה ליה בני, וכן הוה! [ק"ח.]

הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א דן האם מותר להערים על חולה, כדי לרפאות אותו ללא ידיעתו, כאשר הוא מסרב לעבור טיפול רפואי הכרוך בכאבים?

כמובן שאם מדובר שסכנת נפשות או אפילו ספק סכנה - מותר להערים וגם לכפות על החולה לעבור את הטיפול - להצלת חייו, ללא הסכמתו.

התועלת של הרפואות מהגמרא בימינו

כל האוכלין אוכל אדם לרפואה. [קט:]

לכאורה כל הרפואות שנזכרו בגמרא אינם נוגעות לזמנינו - כיון שהרעק"א כתב בשם המהר"ל שאסור לנסות אותם, א"כ מדוע אנו לומדים אותם?

אומר מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל שהיות ור' אשי קבע אותם בגמרא - כל מי שלומד אותם מקיים מצות ת"ת!

ובשם החזון איש מקובל שאפילו חשבונות של חכמת הגויים - ברגע שהרמב"ם הביא אותם הרי הם נעשו חלק מהתורה, וכך גם ספר איל משולש שכתב הגר"א שכולו עוסק בחכמת התשבורת [אלגברה].

ממילא יש בכל הרפואות האלו תועלת עבורינו - להגדיל תורה ולהאדירה!

מדגרתנו השפלה מחייבת להחזיק במוסר!

מכיוון שיש ירידת הדורות - ממילא אם נאמר שהראשונים הגיעו לשליטה עצמית גמורה - עד שנחשבו כמלאכים, אנו עדיין צריכים להשיג לכה"פ שלטיה חילקית כאאדס' - שבמידה מסויימת היצר מצליח לארוב לו.

אך אם הם לא השיגו שליטה מלאה - אנחנו נשלטים לחלוטין ע"י היצר, ומחזירים הדיק היטב ל'חומר', שהוא תולדות גוש עפר.

המסקנא שעלינו לקחת מהדברים הללו היא שאנו חייבים להחזיק במוסר בכל הכח מבלי להרפות, כי אחרת אין לנו שום סיכוי לעשות את תפקידנו.

אמר ר' זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים. [ק"ב:]

מה נוגע אלינו ההגדרות הללו - מלאכים בני אדם או חמורים?

מסביר הגאון רבי דוד פוברסקי זצוק"ל שהנה אדם הראשון היה כ"כ מרומם עד שהמלאכים טעו לומר לפניו שירה - אבל כשהוא נתן לעצמו שם - קרא לו אדם, שלוקח מהאדמה.

הסיבה לכך היא כפי שביאר המשגיח ממיר זצוק"ל שהוא הרגיש את מרת נפשו, שצריך להזכיר לעצמו כל הזמן להילחם ביצר שאורב בחובו, ולהיזהר מהשפעתו!

ביחס לראשונים או יצורים מיקרוסקופיים

ערך הדורות שלפניהם, ונגלה שאנו לא מסוגלים לתפוס את ההיקף והעוצמה שהיתה להם.

אבל האמת שכל זה לא אמור להבהיל אותנו - כי אנו אמורים להתמקד בתפקיד שלנו, עם העיניים לשמים - ולדעת שגם אנו כמו שאנחנו - יש לנו תפקיד מכריע בעולם!

תלמידי חכמים נקראים בנאים - שבונים את כל העולמות, וזה שייך גם לדורנו עם כל מגבלותיו! וצריך לעשות כל מאמץ ולהשקיע את כל הכוחות שיש לנו לעמול בתורה!

אמר ר' זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים. [ק"ב:]

הגאון **רבי שלמה ולבה** צוק"ל מחשבן שלפי החישוב הזה אם ננסה למדוד את ירידת הדורות מהדורות הללו של האמוראים דרך הגאונים ראשונים ואחרונים עד ימינו אנו - אפילו לתולעים לא נחשב, אולי יצורים מיקרוסקופיים.

מאידך גיסא - אם נראה רק את גדולת העצומה בתורה של גדולי האחרונים שעוד שמענו עליהם, ננסה להכפיל אותם לפי

מידות טובות מראה את היכולת לחבור לכלל ישראל

והסיק שאם היא התעלתה לדרגה כזו, היא ראויה לחבור לכלל ישראל, לקבל עול תורה ומצות, וניתן להידבק בה ולהתירה לבוא בקהל!

א"ר אלעזר כיון דחזא "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה" אמר שרי לאידבוקי בה. [ק"ג:]

מחי הנקודה שגרמה לו התפעלות כ"כ גדולה עד שהבין שמותר לגייר אותה ולהתיר אותה בקהל!

מסביר הגאון **רבי שמואל דיקמן** צוק"ל שהרי מידות טובות הם התנאי החשוב ביותר לקבלת התורה!

כמו שאנו רואים שאחרי ההכנה של ספירת העומר הגיעו לדרגה של 'יוחן שם כנגד החר' - כאיש אחד בלב אחד, וכך גם ההקפדה הגדולה על תלמידי רבי עקיבא באה לידי ביטוי דווקא בתקופה של ההכנה למתן תורה.

בועז הבחין בהנהגה אצילית במיוחד, ביחס של רות לחמותה, אפילו שהיתה כלתו של אבימלך שהיה עליו תביעה בנושא של נשיאה בעול ומידות טובות.

מהו 'בן-חורין'?

תניא רבי נתן אומר בת חורין היא זו ומקפדת עד שירחץ ידיו ג' פעמים. [קט.]

הר"ח ביאר שיש לה כבוד ברוחות - כבן חורין בבני אדם.

צריך להבין וכי כל מי שאינו עבד מקבל חשיבות בין בני אדם? האם לא היה עדיף להתבטא בתואר יותר נכבד כ'אצילי' מלך? וכדומה?

מסביר הגאון **רבי יצחק פנחס גולדווסר** שליט"א שבן חורין - אינו רק ההיפך מ'עבד', אלא יש לו משמעות חשיבות.

ומביא מקומות רבים שהמשמעות של 'חורין' הם 'שרים'.

לדוגמא - בהסיבה דרך חירות - משמע שמדובר על גיונים מסויימים של אנשים נכבדים, ולא רק העדר עבודות.

אין לך בין חורין אלא מי שעוסק בתורה - בפירוש שם [הנקרא רש"י] שמדובר על גיוני שרה - שהעוסק בתורה 'בני אדם מכבדים ומשמשים לפניו'.

גם בקהלת [א' ט"ז] "אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי" - מבואר במפרשים שמדובר על מעמד של אצולה וכבוד.

סדר מביא ישוב הדעת

וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי. [ק"ג.]

וצריך להבין וכי ר' יוחנן אהב כבוד ורצה שיכבדו אותו?

מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א מסביר שר' יוחנן רצה להשפיע לטובה על אחרים, שיעשו רצון ה'. ואם היו לו בגדים שאינם מכובדים, לא היתה לו מספיק השפעה, מפני שהיה נראה מבזה בעיני אחרים ולא היו מקבלים ממנו את ההליכות הרצויות של תורה ויראת שמים.

הסבר נוסף הוא שאם אדם הולך בצורה מוזנחת ובלתי מסודרת - גם בתוכו חסר לו סדר וישוב הדעת, ומרגיש מבולבל, וכך ודאי אינו יכול להשפיע על אחרים לטובה.

לחתוך את האוזן

אימא אזנו דכתיב "הנה ערלה אזנם". [ק"ח.]

העולם מספרים על אדם שבא לדון לפני **מרן הגרי"ח קניבסקי** שליט"א אולי יש מקום להחמיר באיזו הנהגה מחודשת - וניסה להוכיח את דבריו מהוה אמינא של גמרא מסויימת.

מרן הגיב בחיוך - תחתוך את האוזן שלך!

הלה נדהם ושאל - מדוע?

הסביר לו מרן יש בגמרא הוה אמינא שהמילה היא באוזן...

אחריות של בן-מלך!

ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם. [ק"א.]

מרן הגראמ"מ שך צוק"ל היה אומר שמעמד האצולה של בני ישראל אינו מעניק רק גיוני מלכות, אלא גם מטיל אחריות רצינית!

ה' רוצה שנתנהג כראוי, ונתן לכל יהודי השפעה אדירה על כל העולמות!

כתוצאה מהאחריות הזו, ה' גם ידרוש מכל אחד להוכיח אם מילא את תפקידו כראוי - ואפילו על שיחה קלה ישפטו אותו!

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל

ניתן לפנות: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים